

Justitiedepartementet

Handläggare: Lena Södersten

Remissyttrande över Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister (SOU 2024:7), dnr Ju2024/00175

Villaägarna har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet.

Nuvarande fastighetsregisterlagstiftning infördes år 2000. Sedan dess har digitaliseringen varit omfattande och vi befinner oss i ett nytt säkerhetspolitiskt läge. Nu föreslår utredningen att gällande reglering av fastighetsregistret ersätts med två nya lagar; en som reglerar fastighetsregistret och elektroniskt tillhandahållande av fastighetsinformation och en som reglerar Lantmäteriets behandling av personuppgifter och som är knuten till EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Förslaget framstår allmänt sett som väl avvägt. Förbundet väljer att kommentera följande frågeställningar.

Skyldighet att erbjuda medborgartjänster

Utredningen föreslår att Lantmäteriet ska erbjuda medborgartjänster om det är nödvändigt för att allmänheten ska kunna ta del av och kontrollera uppgifter om enskilda fastigheter. Förslaget innebär att Lantmäteriets nuvarande, förhållandevis enkla, digitala tjänster får lagstöd samtidigt som det skapar utrymme för att utveckla nya tjänster.

Utredningen konstaterar att den rättsliga utvecklingen på det här området har stått still inom myndigheterna, åtminstone vad gäller grundläggande fastighetsinformation. Det har bidragit till att söktjänster på nätet tillkommit som publicerar uppgifter om enskilda på sina hemsidor med stöd av yttrandefrihetsgrundlagen. Dessa söktjänster utnyttjas av kriminella för att kartlägga potentiella brottsoffer. Villaägarna driver ett krav på grundlagsändring för att få stopp på detta och frågan utreds nu (dir. 2023:145).

Nu för tiden förväntar vi oss att kunna söka information digitalt istället för att exempelvis behöva kontakta myndigheter per telefon. Det är rimligt att uppgiften att utveckla digitala tjänster ligger på myndigheterna, men det måste ske med viss återhållsamhet och med omsorg om den personliga integriteten. Det är extra viktigt så länge dagens söktjänster finns kvar. Det är positivt att utredningens förslag innebär att uppgifter om enskildas ekonomiska

förhållanden (t.ex. inteckningar) anses vara mer skyddsvärda och att medborgartjänster måste vara förenliga med den nya fastighetsdatalagen och de bestämmelser som gäller enligt dataskyddslagen och EU:s dataskyddsförordning.

Utredningen föreslår att Lantmäteriet i föreskrifter närmare får reglera hur digitala tjänster om fastigheter ska utformas, men framhåller att det exempelvis borde finnas begränsningar vad gäller antalet sökningar under en viss tidsperiod för att förhindra massökningar och att det borde krävas inloggning med e-legitimation. Förbundet delar den uppfattningen.

Möjlighet att söka på personnummer och samordningsnummer

Utredningen föreslår att det ska vara möjligt att använda personnummer och samordningsnummer som sökbegrepp i vissa fall. Förslaget är utformat så att det bara ska vara tillåtet när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av säker identifiering eller av något annat beaktansvärt skäl. Regeln skulle göra det möjligt för polisen att söka på fastighetsinnehav, till exempel för att ta reda på var en eftersökt person befinner sig. Det är rimligt att en sådan möjlighet finns.

Säkerhetsskyddslagens regler om överlåtelse

Utredningen föreslår att säkerhetsskyddslagens regler om särskild säkerhetsbedömning, lämplighetsprövning och samråd även ska gälla vid överlåtelser av fast egendom enligt jordabalken eller vid överföring av äganderätten enligt fastighetsbildningslagen och att överlåtelser i strid med förbud om överlåtelse är ogiltiga.

Frågan om Sveriges säkerhet och fast egendom berör flera utredningar. Det framgår att utredningarna har haft kontakt med varandra. En av dessa är utredningen om en ny förköpslag (SOU 2024:38) som bland annat föreslår att staten ska få utöva förköpsrätt vid förvärv av fast egendom för det militära och civila försvaret.

Säkerhetsskyddslagens regler ska träffa känsliga överlåtelser. Därmed borde träffsäkerheten i förslaget rimligen vara tämligen stor, vilket självfallet är en fördel. Detta till skillnad från förslaget till statlig förköpslag, som också är ute på remiss, och som kommer att påverka hela fastighetsmarknaden och leda till att överlåtelser tar längre tid.

Förbundet anser sammanfattningsvis att det, mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget, är rimligt att säkerhetsskyddslagen även omfattar fast egendom.

Villaägarnas Riksförbund

Cecilia Reuter
Förbundsordförande